Velkommen til Nordisk Ministerråd

– arbejdet og arbejdsformer

Nordisk
Ministerråd

Velkommen til Nordisk Ministerråd – arbejdet og arbejdsformer

ANP 2018:791

ISBN 978-92-893-5709-8 (PRINT)

ISBN 978-92-893-5710-4 (PDF)

ISBN 978-92-893-5711-1 (EPUB)

<http://dx.doi.org/10.6027/ANP2018-791>

© Nordisk Ministerråd 2018

Layout: Louise Jeppesen

Tryk: Rosendahls

Printed in Denmark

Det nordiske samarbejde

Det nordiske samarbejde er en af verdens mest omfattende regionale samarbejdsformer. Samarbejdet omfatter Danmark, Finland, Island, Norge og Sverige samt Færøerne, Grønland og Åland.

Det nordiske samarbejde er både politisk, økonomisk og kulturelt forankret, og er en vigtig medspiller i det europæiske og internationale samarbejde. Det nordiske fællesskab arbejder for et stærkt Norden i et stærkt Europa.

Det nordiske samarbejde ønsker at styrke nordiske og regionale interesser og værdier i en global omverden. Fælles værdier landene imellem er med til at styrke Nordens position som en af verdens mest innovative og konkurrencedygtige regioner.

Nordisk Ministerråd

Nordens Hus

Ved Stranden 18

DK-1061 København K

www.norden.org

Download og bestil nordiske publikationer: www.norden.org/nordpub

Velkommen til Nordisk Ministerråd

– arbejdet og arbejdsformer

Nordisk
Ministerråd

Indhold

Velkommen til Nordisk Ministerråd	7
Indledning	11
Historik	11
Norden – verdens mest integrerede region	13
Sammen er vi stærkere	15
Nordisk nytte	19
Organisation og struktur	21
Statsministrene	21
Ministerrådene	21
Formandskabet	24
Færøerne, Grønland og Åland	25
Embedsmandskomitéerne	25
Generalsekretærens rolle og initiativretten	26
Sekretariatet	26
Nordiske institutioner og samarbejdsorganer	29
Nordisk Ministerråds internationale samarbejde	31

Det praktiske arbejde	35
Budgetprocesser	35
Eksempel på budget – Budget 2018	37
Samarbejdet mellem formandskabet og sekretariatet	38
Det tværgående samarbejde	38
Sproghåndteringen i Nordisk Ministerråd	39
 Nordisk Råd	 41
Om Nordisk Råd	41
Sager som involverer Nordisk Råd	42
Nordisk Råds priser	45
 Brugbare dokumenter og forkortelser	 46
Dokumenter og systemer som er nyttige at kende	46
Forkortelser	47

FOTO: NORDEN.ORG, MAGNUS FRÖDERBERG

Nordisk Ministerråd består af de nordiske lande Danmark, Finland, Island, Norge og Sverige. Derudover deltager Færøerne, Grønland og Åland.

Velkommen til Nordisk Ministerråd

Det nordiske samarbejde er på mange måder enestående. Der findes næppe tilsvarende nære relationer mellem stater andre steder i verden.

Det nordiske projekt blev igangsat i skyggen af 2. Verdenskrig. Dengang var det indlysende, at nationalismen var nået til vejs ende. Den udgjorde en skæbnesvanger trussel – ikke blot mod menneskets værdighed og kultur, men også mod menneskets fysiske overlevelse. I løbet af de efterfølgende år blev det nordiske samarbejde mere og mere intensivt, og i dag er det mere omfattende end nogensinde. Det ser også ud til, at den fremtidige udvikling vil kræve endnu mere nordisk samarbejde. Efterspørgslen efter Norden og nordiske løsninger har vel aldrig været større. Udgangspunktet er godt. Norden er overordentligt rigt på ressourcer på mange forskellige områder. Norden har en stærk position i verden. Norden ligger i top på utallige globale indekser, og udviklingspotentialet forgrener sig i utallige og komplekse mønstre.

I en verden med økonomisk ulighed, vaklende økonomier og et verdenssamfund under pres er det nordiske samarbejde

blevet mere og mere aktuelt. Verdens lande står over for den tvingende udfordring, som det er at udvikle de politiske systemer på en måde, som modvirker eksklusion og gavner social ligestilling, konkurrenceevne, bæredygtig vækst og demokrati. Her kan den nordiske model fungere som en gensidig inspirationskilde. Mange er interesserede i vores erfaringer og vores måder at gøre tingene på.

Det nordiske samarbejde er en enestående mulighed – både for at overvinde begrænsninger og indelukthed, men også når det gælder om at udvide perspektivet, at lade sig inspirere og ikke automatisk gå i forsvarsposition, når vi får øje på de forskelle, der trods alt er mellem de nordiske lande. Nordisk Ministerråd er en international organisation i hjertet af Norden og Nordens historie. Vores fælles historie indeholder så meget inden for sprog, kultur, politik, erhvervsliv, handel og i det hele taget inden for alle de gensidige udvekslinger og kontakter, der har skabt det Norden, som vi kender i dag. I Nordisk Ministerråd ønsker vi, at både fællestrækkene og kontrasterne skal være til gavn for vitaliteten i vores arbejde.

Derfor har vi de sidste fem år arbejdet intensivt på at reformere Nordisk Ministerråd. Vi vil nemlig også i det 21. århundrede levere resultater, som er relevante for Nordens regeringer, erhvervsliv og borgere. Vi vil arbejde effektivt på at støtte op om statsministrenes vision om, at Norden skal være verdens mest integrerede region.

Med Nyt Norden-reformerne er det lykket at udnytte det momentum for forandring, som præger det nordiske samarbejde i disse år, og dermed skabe varige og håndgribelige resultater for Norden. Vi har udviklet samarbejdet i sektorministerrådene på baggrund af strategiske gennemlysninger. Vi har taget nye skridt i samarbejdet med Nordisk Råd. Vi har udviklet det nordiske samarbejde om internationale forhold, som blandt andet kommer til udtryk i fælles positioner i forhold til sager i EU og på den globale arena og i et fælles profileringsarbejde og statsministerinitiativet *Nordic Solutions to Global Challenges*.

Der er med udgangspunkt i reformarbejdet skabt væsentlige resultater – og med de reformer, som er gennemført, er grunden lagt for, at der også i de kommende år kan skabes store resultater ved nordisk samarbejde. Det nordiske projekt har aldrig været så spændende som nu.

Dagfinn Høybråten

Generalsekretær

Nordisk Ministerråd

FOTO: RICKY HOLLOY

Formålet med denne brochure er at give en introduktion til arbejdet i Nordisk Ministerråd. Teksterne er helt bevidst meget kortfattede og indeholder kun de mest nødvendige oplysninger.

Indledning

De nordiske landes historie er tæt forbundet. Landene har i snart tusind år på skift samarbejdet, været i krig og indgået i unioner med hinanden, men i de seneste 200 år har forholdet mellem landene været fredeligt.

Historik

Det nordiske samarbejde er verdens ældste samarbejde af sin slags. De første skridt i retning af det nuværende, formelle politiske samarbejde blev taget efter 2. Verdenskrig, og i 1952 blev Nordisk Råd grundlagt. Nordisk Ministerråd blev grundlagt i 1971 som en formalisering af de nordiske regerings samarbejde. Det nordiske samarbejde er, som fx FN, af en mellemstatslig karakter og kendetegnes af det konsensusprincip, som gælder på stort set alle niveauer af samarbejdet. Konsensusprincippet betyder, at Nordisk Ministerråd arbejder med det, de fem medlemslande er enige om.

Mange har svært ved at skelne mellem Nordisk Råd og Nordisk Ministerråd. Der eksisterer da også et nært samarbejde mellem de to organisationer. De deler begge adresse i København, men er alligevel to separate organi-

FOTO: UNSPLASH.COM

Helsingforsaftalen er det juridiske grundlag for det officielle nordiske samarbejde. Aftalen blev oprindeligt underskrevet i 1962 og er blevet opdateret flere gange. De seneste ændringer trådte i kraft i 1996.

sationer. Nordisk Råd er parlamentarikernes samarbejdsorgan, mens Nordisk Ministerråd omfatter samarbejdet mellem de nordiske regeringer.

Norden – verdens mest integrerede region

Da Dagfinn Høybråten tiltrådte som generalsekretær for Nordisk Ministerråd i 2013, fik han mandat til at reformere Nordisk Ministerråd. Det har siden ført til Nyt Norden-reformerne, som blev vedtaget af de nordiske samarbejdsministre i 2014 og 2016 og gennemført i årene derefter. Overordnet set er målet at fremtidssikre det nordiske samarbejde, så det også fremover leverer resultater, som er relevante for de nordiske regeringer, erhvervsliv og borgere.

Blandt andet på baggrund af reformarbejdet tilsluttede de nordiske statsministre sig i september 2016 en overordnet målsætning om, at Norden skal være verdens mest integrerede region.

De grundlæggende aftaler fra samarbejdets første tid (pasunion, fællesnordisk arbejdsmarked, fælles uddannelsesmarked og konventionen om social sikring) sikrede de nordiske borgere og virksomheder muligheden for frit at bosætte sig, studere, arbejde og drive forretning, hvor i Norden de måtte ønske det – længe før nogen talte om fri bevægelighed i EU.

Men også i dag gennemsyres store dele af det nordiske samarbejde af arbejdet med at sikre et integreret Norden

FOTO: UNSPLASH.COM

For yderligere information henvises til vores hjemmeside www.norden.org, hvor man kan læse mere om det nordiske samarbejde generelt, men også finde udførlig information om Nordisk Ministerråd og abonnere på nordiske nyhedsbreve.

med en høj grad af mobilitet på tværs af grænserne. Det gælder for eksempel de store udvekslingsprogrammer (fx Nordplus, nordisk-baltisk mobilitetsprogram for kultur, Nordjobb), som år efter år fører til, at tusindvis af nordiske studerende, lærere og kunstnere flytter til et andet nordisk land for at studere eller arbejde i en kortere eller længere periode. Det gælder det centrale arbejde med at bekæmpe grænsehindringer i Norden, som er forankret i Grænsehindringsrådet. Og det gælder en række indsatser for at styrke rammebetingelserne for mobiliteten i Norden.

Her er en ny satsning på et nordisk samarbejde om digitalisering centralt. I 2017 etableredes et ad hoc-ministerråd for digitalisering. Formålet er at integrere regionen digitalt og gøre digitale tjenester tilgængelige på tværs af landene og dermed gøre det lettere for borgere og virksomheder at bevæge sig frit over grænser i Norden. Man kan lidt populært kalde det en digital pasunion, der kan lette tilværelsen for de mange borgere, som bevæger sig digitalt på tværs af grænser i Norden.

Sammen er vi stærkere

De nordiske samarbejdsministre vedtog i februar 2014 en visionserklæring for det nordiske samarbejde og Nordisk Ministerråd. Visionen, som bærer navnet *Sammen er vi stærkere*, understreger, at de fælles nordiske erfaringer kan betyde meget for andre i en verden, hvor regionalt samarbejde bliver vigtigere og vigtigere.

Visionen fungerer som en ledestjerne for arbejdet i Nordisk Ministerråd og baseres på følgende fire grundsøjler:

- Et grænseløst Norden
- Et innovativt Norden
- Et synligt Norden
- Et udadvendt Norden

Visionen er også vejledende for anvendelsen af det såkaldte prioriteringsbudget, hvis formål er at finansiere nye og større satsninger inden for rammerne af Nordisk Ministerråds politiske prioriteringer. Prioriteringsbudgettet for 2018 er på cirka 88 millioner danske kroner, hvoraf cirka halvdelen går til at iværksætte formandskabets satsninger, mens de resterende midler bruges til eksempelvis statsministrenes og samarbejdsministrenes prioriteringer af nye satsninger og samarbejdsområder. I 2017-19 finansierer prioriteringsbudgettet blandt andet en satsning, som blev søsat af de nordiske statsministre: *Nordic Solutions to Global Challenges*.

Formålet med initiativet er at fremme nordiske løsninger og nyskabelser, der kan modvirke de mest presserende globale problemer. Statsministrene ønsker at dele ud af landenes viden fra seks flagskibsprojekter inden for temaerne klima og energiløsninger, bæredygtig byudvikling, nordiske fødevarer, sundhed og ligestilling på arbejdsmarkedet. Flagskibsprojekterne mobiliserer en bred vifte af eksperter, forskere, aktører fra det private erhvervsliv

samt nordiske ambassader, eksportråd og internationale interessenter og imødekommer dermed den øgede globale interesse for nordiske politikker og produkter.

Ligeledes finansierer prioriteringsbudgettet en fælles-nordisk indsats for at profilere Norden i verden. I 2014 vedtog de nordiske samarbejdsministre en strategi for den internationale profilering og positionering af Norden. Under overskriften *The Nordics* gennemføres fælles satsninger, blandt andet via de nordiske landes ambassader rundt omkring i verden. Fokus er på at udbrede kendskab til Norden og de værdier, som præger regionen. Derfor har Nordisk Ministerråd udarbejdet en digital platform fyldt med historier, film, fakta og billeder, som illustrerer vores fælles nordiske værdier i praksis. Kernen i branding af Norden består af fem fælles værdier, der skaber sammenhængskraft i regionen: tillid, åbenhed, bæredygtighed, innovation og ligestilling. Med profileringsarbejdet har vi vendt traditionel place branding på hovedet og viser spor af Norden – *Traces of North* – i verden.

Et andet eksempel på en aktuel satsning, som finansieres via prioriteringsbudgettet, er det nordiske samarbejde om integration af flygtninge og indvandrere. Det samarbejde er et resultat af, at alle nordiske lande stod over for store og ens udfordringer som følge af flygtningestrømmene i 2015-16. Her var der i den nordiske kreds enighed om, at man med fordel kunne lære af hinandens erfaringer med for eksempel at få flygtninge og indvandrere i arbejde.

FOTO: UNSPLASH.COM

Det nordiske samarbejde skal fokusere på områder, hvor en fælles nordisk indsats skaber en merværdi for de nordiske lande og deres borgere.

Nordisk nytte

En vigtig ledestjerne for det nordiske samarbejde er begrebet nordisk nytte. De nordiske lande har meget at vinde gennem samarbejde. Desuden kan den nordiske gennemslagskraft styrkes internationalt via fælles indsatser. Udgangspunktet er, at samarbejdet skal fokusere på områder, hvor en fælles nordisk indsats skaber en merværdi for de nordiske lande og deres borgere.

Udgangspunktet for al nordisk virksomhed skal være, at den opfylder et eller flere af nedenstående kriterier:

- Den skal omfatte virksomhed, som ellers skulle ske i nationalt regi, men hvor der kan opnås tydelige positive effekter via fælles nordiske løsninger.
- Den skal manifestere og udvikle den nordiske samhørighed.
- Den skal øge den nordiske kompetence og konkurrenceevne.
- Den skal styrke den nordiske indflydelse internationalt.

Svanen er Nordens officielle logotype. Svanen indgår som et fælles element i logoet for Nordisk Ministerråd, Nordisk Råd og alle de nordiske institutioner samt for ministerrådets kontorer i Baltikum og Rusland. Fjerene repræsenterer de fem nordiske lande samt Færøerne, Grønland og Åland.

Organisation og struktur

Statsministrene

Statsministrene har det overordnede ansvar for det nordiske regeringssamarbejde, men har ingen formaliserede faste mødetider. I praksis – og i henhold til Helsingforsaftalen – er ansvaret for samarbejdet uddelegeret til de nordiske samarbejdsministre. Der afholdes nordiske statsministtermøder et par gange om året, oftest et først på sommeren og et under Nordisk Råds ordinære session.

Ministerrådene

Nordisk Ministerråd består af de nordiske lande Danmark, Finland, Island, Norge og Sverige. Derudover deltager Færøerne, Grønland og Åland. På trods af navnet er Nordisk Ministerråd ikke ét, men flere ministerråd. Arbejdet er ligesom i EU bygget op omkring forskellige ministerråd, som er ansvarlige for spørgsmål inden for bestemte fagområder. Med ad hoc-ministerrådet for digitalisering som seneste skud på stammen er der i alt elleve fagministerråd. Dertil kommer Ministerrådet for Samarbejdsministrene (MR-SAM), som varetager det overordnede ansvar på vegne af de nordiske statsministre. MR-SAM har desuden ansvaret for det samlede budget for Nordisk Ministerråd og en række andre koordinerende opgaver.

Her følger en liste over de forskellige ministerråd:

Nordisk Ministerråd for Arbejdsliv (MR-A)

De nordiske regeringers samarbejde inden for beskæftigelses- og arbejdsmarkedsområdet samt områderne for arbejdsmiljø og arbejdsret ledes af de nordiske erhvervs- og beskæftigelsesministre.

Nordisk Ministerråd for Økonomi- og Finanspolitik (MR-FINANS)

Samarbejdet udgør grundlaget for at fremme nordiske interesser i internationalt regi og for en mere omfattende økonomisk integration.

Nordisk Ministerråd for Fiskeri, Havbrug, Jordbrug, Levnedsmidler og Skovbrug (MR-FJLS)

MR-FJLS er et ministerråd med fire politikområder, hvis primære opgaver består i at fremme en bæredygtig brug af naturressourcer og genetiske ressourcer.

Nordisk Ministerråd for Ligestilling (MR-JÄM)

De nordiske landes fælles kulturhistorie og demokratiske traditioner har gjort det muligt at udvikle et tæt og konstruktivt samarbejde inden for ligestillingsområdet.

Nordisk Ministerråd for Kultur (MR-K)

Ministerrådet har ansvaret for det nordiske kultursamarbejde inden for Nordisk Ministerråd. Et af de overordnede mål er at fremme mangfoldigheden af kulturelle udtryk og formidle viden om kunstnere og deres arbejde på tværs af grænserne.

Nordisk Ministerråd for Lovsamarbejde (MR-LAG)

Det juridiske samarbejde er et værktøj for de nordiske lande i arbejdet med at fremme grundlæggende fælles principper inden for nordisk lovgivning.

Nordisk Ministerråd for Miljø og Klima (MR-MK)

Det nordiske miljø- og klimasamarbejde skal blandt andet bidrage til at bevare og forbedre miljø- og livskvaliteten i Norden og påvirke det regionale og internationale klima- og miljø samarbejde.

Nordisk Ministerråd for Social- og Helsepolitik (MR-S)

Det nordiske samarbejde inden for social- og sundhedsområdet er baseret på fælles værdier, som udgør grundlaget for den nordiske velfærdsmodel.

Nordisk Ministerråd for Samarbejdsministrene (MR-SAM)

De nordiske samarbejdsministre har på opdrag af statsministrene og i henhold til Helsingforsaftalen ansvaret for koordineringen af det nordiske regeringssamarbejde.

Nordisk Ministerråd for Uddannelse og Forskning (MR-U)

Ministerrådet skal medvirke til at sikre, at Norden har en ledende position som videns- og kompetenceregion.

Nordisk Ministerråd for Bæredygtig Vækst (MR-VÆKST)

De nordiske landes samarbejde inden for områderne erhvervsliv, energi og regionalpolitik skal bidrage til at sikre en fortsat god vækst i regionen.

Nordisk Ministerråd for Digitalisering (MR-DIGITAL)

MR-SAM besluttede den 22. juni 2017 at etablere et ad hoc-ministerråd for digitalisering for perioden 2017-2020. Formålet er at integrere regionen digitalt og i samarbejde med de baltiske stater sikre en nordisk-baltisk region, som er digital frontløber.

Alle beslutninger inden for ministerrådene tages ud fra et konsensusprincip, hvilket betyder, at alle lande skal være enige. Fagministerrådene mødes en til to gange om året, mens samarbejdsministrene typisk holder fire-fem møder om året. Beslutningerne tages ved afstemning på møderne eller ved en såkaldt skriftlig procedure, når sagen er moden til beslutning.

Formandskabet

Ansaret for formandskabet i Nordisk Ministerråd roterer, og de fem lande varetager opgaven på skift. Nordisk Råd har også et roterende formandskab – det samme land kan dog aldrig have formandskabet i de to organisationer på samme tid.

Formandskabets rolle i Nordisk Ministerråd er at stå for den praktiske ledelse af arbejdet inden for samarbejdsområderne. Som støtte til dette udarbejdes et formandskabsprogram, som er vejledende for store dele af det nordiske samarbejde i løbet af året. Formandskabsprogrammet præsenteres som regel under Nordisk Råds ordinære session i oktober/november. Formandskabslandet har desuden ansvaret for at gennemføre forskellige prioriterede projekter. Til det formål disponerer formandskabet over en del af det såkaldte prioriteringsbudget. Alle møder i både ministerråd og embedsmandskomitéer ledes af formandskabet.

Færøerne, Grønland og Åland

I henhold til Helsingforsaftalen deltager Færøerne, Grønland og Åland i ministerrådets arbejde. De nordiske samarbejdsministre tog i 2007 en beslutning om at styrke Færøernes, Grønlands og Ålands rolle i det nordiske samarbejde på grundlag af det såkaldte Ålandsdokument. Det indebærer blandt andet, at Færøerne, Grønland og Åland kan føre ordet ved ministerrådsmøder, i embedsmandskomitéer og i arbejdsgrupper, og at de kan lede møderne når hhv. Danmark og Finland har formandskabet. De har altid ret til at deltage ved møder og ytre sig, men de har ingen formel stemmeret.

Embedsmandskomitéerne

Der er knyttet en embedsmandskomité til hvert ministerråd. I enkelte tilfælde er der knyttet flere embedsmandskomitéer til et ministerråd. Embedsmandskomitéernes rolle er at forberede og følge op på de sager, som behandles i ministerrådene. Nordisk Samarbejdskomité (NSK) bistår de nordiske samarbejdsministre (MR-SAM) og har et tilsvarende overordnet ansvar for det nordiske samarbejde. Embedsmandskomitéerne består af nationale embedsmænd, der fungerer som ministrenes stedfortrædere.

For at kunne varetage det mere konkrete arbejde mødes embedsmandskomitéerne oftere end ministerrådene. Som regel afholdes der fire til otte møder om året.

Generalsekretærens rolle og initiativretten

Nordisk Ministerråds generalsekretær udpeges af de nordiske regeringer. Generalsekretærens rolle er at lede sekretariatets arbejde. Formandskabet og generalsekretærens arbejde sker i henhold til retningslinjer, som er udarbejdet af Nordisk Samarbejdskomité (NSK), men generalsekretæren har ifølge forretningsordenen for Nordisk Ministerråd ret og pligt til at fremlægge de initiativer, som han anser for nødvendige for at udvikle samarbejde. Dette kaldes for initiativretten og gælder for hele sekretariatets arbejde. Sekretariatet har altså ikke kun en passiv rolle som praktisk koordinator af beslutninger, som er taget i ministerrådene og embedsmandskomiteerne, men skal også selv komme med forslag og spille en aktiv rolle i forhold til at drive samarbejdet fremad.

Sekretariatet

Nordisk Ministerråds sekretariat i København har ansvaret for den daglige drift af det nordiske regeringssamarbejde under ledelse af generalsekretæren. Den primære opgave er at forberede sager, som tages op i embedsmandskomiteerne og ministerrådene. Desuden er det sekretariatets ansvar at sikre, at de vedtagne beslutninger bliver gennemført. Sekretariatet beskæftiger cirka 130 personer fra hele Norden.

Sekretariatet vedtog i december 2013 følgende missionserklæring.

Nordisk Ministerråds sekretariat er et redskab i realiseringen af samarbejdet mellem de nordiske regeringer. Vi skal bidrage til at skabe resultater, som giver merværdi, og som synliggør Norden både indadtil og udadtil ved at

- initiere, iværksætte og følge op på politiske beslutninger
- udvikle viden, som skal danne grundlag for fælles løsninger
- etablere netværk med henblik på udveksling af erfaringer og idéer.

Missionen er en måde at realisere de nordiske samarbejdsministres vision *Sammen er vi stærkere* i det daglige arbejde i sekretariatet.

Arbejdet i sekretariatet er opdelt i seks forskellige afdelinger, hvoraf tre er fagafdelinger med ansvar for fagministerrådene. Hver afdeling består af en afdelingschef samt et antal seniorrådgivere, rådgivere, koordinatore og studentermedhjælpere. Desuden er der projektmedarbejdere, som er ansat i kortere perioder. Disse arbejder med tidsbegrænsede opgaver.

Generalsekretærens kontor (GSK) bistår generalsekretæren i hans ansvar for at lede og koordinere sekretariatets arbejde under ledelse af stabschefen. GSK betjener også de nordiske samarbejdsministre (MR-SAM) og Nordisk Samarbejdskomite (NSK). De øvrige ministerråd betjenes

af fagafdelingerne og afdelingen for HR, Administration og Jura (HRAJ):

- **Afdelingen for Kultur og Ressourcer (KR)** har ansvaret for MR-K, MR-FJLS og MR-JÄM.
- **Afdelingen for Kundskab og Velfærd (KV)** har ansvaret for MR-U og MR-S.
- **Afdelingen for Vækst og Klima (VK)** har ansvaret for MR-VÆKST, MR-A, MR-MK og MR-FINANS.
- **Afdelingen for HR, Administration og Jura (HRAJ)** har ansvaret for MR-LAG.

Der er herudover en kommunikationsafdeling (KOMM), som har ansvar for kommunikations- og informationsarbejdet. Nordisk Ministerråd og Nordisk Råd samarbejder om den kommunikationsmæssige opgave og har valgt at udnytte de fælles ressourcer til at opnå den størst mulige offentlige gennemslagskraft for det officielle nordiske samarbejde. Dette arbejde synliggøres blandt andet via hjemmesiden **www.norden.org**, som er fælles for Nordisk Ministerråd og Nordisk Råd.

Som led i reformarbejdet er der oprettet en analyse- og statistikenhed i Generalsekretærens kontor. Analyse- og statistikenheden udarbejder analyser og udredninger, som medvirker til at skabe debat om Norden og nordisk samarbejde og understøtter sekretariatet i dets rolle som motor i det nordiske samarbejde, herunder ved at underbygge forslag med statistisk materiale.

I rekrutteringen stræbes der efter en jævn fordeling mellem de nordiske lande, uden at der gives afkald på kompetencer. Alle ansatte i Nordisk Ministerråds sekretariat er ansat på tidsbegrænsede kontrakter og kan højst arbejde i organisationen i otte år.

Nordiske institutioner og samarbejdsorganer

En stor del af det nordiske samarbejde foregår via institutioner, som er placeret i de forskellige nordiske lande. Det nordiske samarbejde finansierer 12 institutioner og har omkring 20 samarbejdsorganer. Godt en tredjedel af ministerrådets samlede budget går til denne virksomhed. Institutionerne driver virksomhed inden for specifikke områder, som defineres af de nordiske regeringer. Institutionerne finansieres helt eller delvist af Nordisk Ministerråd – i de fleste tilfælde er andelen over 50 procent. Den øvrige finansiering består primært af nationale statslige midler, men også af EU-midler og andre bidrag.

Institutionerne spiller en vigtig rolle i gennemførelsen af den nordiske politik, og med Nyt Norden-reformerne er de blevet knyttet tættere sammen med det politiske arbejde og sekretariatet i øvrigt. Institutionslederne deltager sammen med afdelingscheferne i sekretariatet i en Udvidet Ledelsesgruppe, som mødes cirka en gang i kvartalet.

De nordiske institutioner er:

- Nordens Hus i Reykjavik (NOREY)
- Nordens Hus på Færøerne (NLH)
- Nordens Institut i Grønland (NAPA)
- Nordens Institut på Åland (NIPÅ)
- Nordisk Kulturkontakt (NKK) (Helsingfors)
- Nordregio (Stockholm)
- Nordisk Institution for Videreuddannelse inden for Arbejdsmiljøområdet (NIVA) (Helsingfors)
- NordForsk (Oslo)
- Nordic Innovation (Oslo)
- Nordisk Energiforskning (NEF) (Oslo)
- Nordens Velfærdscenter (NVC) (Stockholm og Helsingfors)
- Nordisk Genressourcecenter (NordGen) (Alnarp, Ås, Svalbard)

Ud over institutionerne findes der en række samarbejdsorganer, som har en mere løs tilknytning til Nordisk Ministerråd. Samarbejdsorganerne er helt eller delvist finansierede af Nordisk Ministerråd.

Eksempler på samarbejdsorganer:

- Miljømærket Svanen
- Nordisk Film & TV Fond
- Nordisk Kulturfond (NKF)
- Nordisk Miljøfinansieringsselskab
- Nordisk Atlantsamarbejde (NORA)

Nordisk Ministerråds internationale samarbejde

Nordisk Ministerråd har et tæt samarbejde med en række internationale, regionale og nationale organisationer i og uden for Norden. Udvikling og vækst i Østersøregionen udgør en stor del af det internationale arbejde. Nordisk Ministerråd deltager og bidrager blandt andet til gennemførelsen af EU's Østersøstrategi og den nordlige dimension. Desuden stræber Nordisk Ministerråd efter at deltage i andre relevante sammenhænge – EU, FN-processer m.fl.

Nordisk Ministerråd har i mange år haft et tæt samarbejde med Estland, Letland, Litauen og Nordvestrusland. Nordisk Ministerråd har kontorer i Tallinn, Riga, Vilnius og Nordvestrusland (Sankt Petersborg). Dette arbejde blev indledt i begyndelsen af 1990'erne, og som udgangspunkt lå fokus på udveksling af information om Norden. I løbet af de senere år er samarbejdet blevet udviklet og udvidet.

Fokusområderne for samarbejdet i Baltikum er blandt andet innovation, migration og integration, styrkelse af velfærd og demokrati, bekæmpelse af menneskehandel og organiseret kriminalitet samt miljø- og klimaspørgsmål. I de senere år har Nordisk Ministerråd støttet udbredelsen af balancerede russisksprogede medier i de baltiske lande.

Nordisk Ministerråds projektsamarbejde i Rusland gennemføres nu med hjælp fra nordiske forvaltningsorganer, eftersom kontoret i Nordvestrusland siden 2015 har været registreret som "udenlandsk agent" som følge af russisk

FOTO: UNSPLASH.COM

Nordisk Ministerråd har observatørstatus i Arktisk Råd og har mulighed for at styrke de nordiske landes samarbejde i denne sammenhæng.

lovgivning. Samarbejdet omfatter blandt andet fremme af forskning, parlamentarikerudveksling, medie- og journalistaktiviteter, miljø og klima, sundhed og sygdomsforebyggelse og informationsaktiviteter om Norden og det nordiske samarbejde. Kontoret er blevet kraftigt nedskaleret og har ikke længere ansvar for projekter og anden udadvendt virksomhed. Nordisk Ministerråd er ikke enig i den foretagne registrering, der besværliggør et vigtigt samarbejde mellem nabolande, og man har kontakttet Ruslands myndigheder med henblik på at få ændret kontorets status.

Nordisk Ministerråd har observatørstatus i Arktisk Råd og har mulighed for at styrke de nordiske landes samarbejde i denne sammenhæng. Der samarbejdes desuden med de øvrige lande omkring Arktis. Ministerrådet er nu i gang med at udvikle samarbejdet med naboerne i vest, heriblandt USA og Canada. Ligeledes udvikles i disse år et samarbejde med Kina med fokus på områder af fælles interesse, herunder innovation, bæredygtig udvikling, turisme, velfærds løsninger og kultursamarbejde. Nordisk Ministerråd ses ofte som et forbillede inden for det regionale samarbejde og inviteres derfor hyppigt til forelæsninger og konferencer.

FOTO: UNSPLASH.COM

Det nordiske samarbejde koster årligt cirka
37 danske kroner pr. indbygger i Norden.

Det praktiske arbejde

Budgetprocesser

Nordisk Ministerråds budget beløber sig til cirka en milliard danske kroner. Finansieringen sker næsten udelukkende via bidrag fra de nordiske lande i henhold til en fordelingsnøgle, som baseres på landenes andel af den totale nordiske bruttonationalindkomst. Fordelingsnøglen ses herunder:

Fordelingsnøgle 2018, pct. af BNI

Budget 2018 besluttet i henhold til følgende proces

Budgettet skal godkendes af både Nordisk Ministerråd og Nordisk Råd. Undervejs i processen afholdes der flere møder med Nordisk Råd omkring budget 2018, herunder prioriteringer.

Eksempel på budget – Budget 2018

Som det fremgår af nedenstående tabel, udgør samarbejdsministrenes budget den største ramme, men en række midler overføres til de øvrige ministerråd via det såkaldte prioriteringsbudget (jf. s. 16), som anvendes til at igangsætte for eksempel tværgående satsninger med relevans for det nordiske samarbejde. Samarbejdsministrenes ramme dækker også over det internationale område samt ministerrådssekretariatet og informationsaktiviteter. Det vil sige hovedsageligt områder, som ikke henhører naturligt under de øvrige ministerråd.

Herudover har rammerne for uddannelse og forskning, kultur samt erhvervs-, energi- og regionalpolitik (Bæredygtig Vækst) de største budgetter.

Fordeling af det nordiske budget på ministerråd i procent

Samarbejdet mellem formandskabet og sekretariatet

Samarbejdet mellem formandskab og sekretariat skal bygge på et nært samarbejde og gensidig tillid. Formandskabet og sekretariatet bør holde hinanden informeret om alle væsentlige igangværende aktiviteter og initiativer. Dagsordener til møder formuleres i tæt samråd mellem formandskabet og sekretariatet på baggrund af forslag fra sekretariatet. Sekretariatet har ansvaret for at indkalde til møder samt for at udarbejde og udsende mødemateriale. Inden møderne bør formandskabet og sekretariatet informere hinanden om forslag, som de ønsker at fremlægge ved møder i ministerråd eller embedsmandskomiteer.

Det tværgående samarbejde

Der findes en række projekter, som overskrider de traditionelle grænser mellem sektorerne, og derfor involverer disse projekter flere ministerråd og afdelinger. Projekterne koordineres af en rådgiver, som sørger for at involvere alle fagområder. Herunder kan nævnes Nordisk Børne- og Ungdomskomiteé (NORDBUK) samt arbejdsgrupperne for bæredygtig udvikling, menneskehandel og arbejde med integrering af ligestilling.

Sproghåndteringen i Nordisk Ministerråd

Det forventes, at alle, som ansættes i Nordisk Ministerråd, taler og skriver et af de skandinaviske sprog (dansk, norsk eller svensk). Disse sprog er i henhold til langvarig praksis Nordisk Ministerråds officielle arbejdssprog. Visse dokumenter oversættes til finsk, islandsk og engelsk. Ministerrådsmøder og andre møder tolkes efter behov. Håndteringen af dette arbejde varetages af en tolke- og oversætterenhed, som er placeret i kommunikationsafdelingen i Nordisk Ministerråds sekretariat. Engelsk bruges som arbejdssprog i internationale sammenhænge.

FOTO: NORDEN.ORG, MAGNUS FRÖDERBERG

Arbejdet i Nordisk Råd reguleres af Helsingfors-aftalen fra 1962. Foto fra det finske parlament ved Nordisk Råds session i Helsingfors.

Nordisk Råd

Om Nordisk Råd

Nordisk Råd arbejder ligesom Nordisk Ministerråd for at fremme nordisk nytte, men på parlamentarisk niveau. Dette gøres først og fremmest ved at udarbejde forslag og ved at påvirke og rådgive de nordiske regeringer i form af udtalelser og spørgsmål. De vigtigste arbejdsredskaber i denne forbindelse er forslag og spørgsmål, som stilles til enten Nordisk Ministerråd eller til en eller flere af de nordiske regeringer.

Nordisk Råd består af 87 parlamentarikere fra de nordiske lande. Plenarforsamlingen er Nordisk Råds øverste beslutende organ. Nordisk Råd tager primært beslutninger eller udtaler sig ved en af de to årlige sessioner. Den ordinære session afholdes i slutningen af oktober eller i begyndelsen af november. Herudover afholdes der en minisession om foråret. Som tidligere nævnt godkender Nordisk Råd Nordisk Ministerråds budget ved den ordinære session. Nordisk Råds Præsidium er det besluttende organ mellem sessionerne. Der er fire udvalg under præsidiet, som arbejder inden for forskellige fagområder. Samarbejdet mellem Nordisk Råd og Nordisk Ministerråd foregår på flere forskellige måder.

Sager som involverer Nordisk Råd

Rekommandationer, fremstillinger og betænkninger

Rekommandationer og fremstillinger er forslag, som udarbejdes af Nordisk Råd og stilles til Nordisk Ministerråd eller til en eller flere af de nordiske landes regeringer. Hovedreglen er, at sekretariatet har ansvaret for besvarelse af rekommandationer, som stilles til Nordisk Ministerråd, og formandskabet har ansvaret for besvarelse af de rekommandationer, som stilles til landenes regeringer. Rekommandationerne uddelegeres til afdelingerne på sekretariatet, som koordinerer svar (også kaldet meddelelser) inden for deres respektive områder. Svarene skal godkendes af det relevante ministerråd, og såfremt spørgsmålet er tværsektorielt, skal den ansvarlige fagrådgiver involvere de øvrige relevante sektorer.

Som følge af en ny proces, der blev vedtaget af samarbejdsministrene og Nordisk Råds Præsidium i februar 2015, besvares rekommandationer løbende med en frist på 12 uger. I svarene angives, om Nordisk Ministerråd mener, at man anser rekommandationen for opfyldt eller delvist opfyldt, eller at rekommandationen ikke kan imødekommes. Nordisk Råd beslutter på baggrund af svaret, om man anser svaret for fyldestgørende, hvorefter behandlingen af rekommandationen afsluttes, eller om man ønsker at opretholde rekommandationen. Hvis Nordisk Råd vælger at opretholde en rekommandation, indledes en politisk dialog – typisk ved at en minister fra formandskabet drøfter

denne med parlamentarikerne på et relevant udvalgsmøde eller på en session. Efter den politiske dialog er rekommandationen færdigbehandlet.

Nordisk Råd giver betænkninger om blandt andet revisionsberetninger fra Nordisk Ministerråd. Dette er en del af den kontrol- og opfølgningsfunktion, som Nordisk Råd har i forhold til ministerrådet.

Skriftlige spørgsmål

Medlemmer af Nordisk Råd har ret til at stille spørgsmål til regeringerne eller Nordisk Ministerråd. Spørgsmålene skal vedrøre det nordiske samarbejde og ikke være af en national karakter. Et skriftligt spørgsmål skal være besvaret inden for seks uger.

Ministerrådsforslag

Ministerrådsforslag er omvendt de forslag, som Nordisk Ministerråd eller en af de nordiske regeringer stiller til Nordisk Råd, som regel i forbindelse med sessionerne. Problemstillingerne skal være af større eller vigtigere karakter. De kan for eksempel omhandle budgetter og forskellige handlingsplaner, og de skal desuden være nationalt forankrede, selv om ministerrådet rent formelt står som afsender.

FOTO: NORDEN.ORG, MAGNUS FRÖDERBERG

Nordisk Råds priser er med til at synliggøre det tætte nordiske kultursamarbejde. Formålet med kulturpriserne er at øge interessen for de nordiske landes litteratur, sprog, film og musik. Miljøprisen belønner den ekstraordinære indsats for det bæredygtige Norden.

Nordisk Råds priser

Nordisk Råd uddeler hvert år en litteraturpris, en musikpris, en filmpris og en miljøpris. Det seneste skud på stammen er en børne- og ungdomslitteraturpris, som er blevet uddelt siden 2013. I forbindelse med uddelingen afholdes typisk et tv-transmitteret show.

Formålet med Nordisk Råds priser er at øge interessen for de nordiske landes litteratur, sprog, musik og film. Miljøprisen gives til personer eller organisationer, som har taget særlige initiativer inden for natur- og miljøbeskyttelsesområdet. Hver pris udgør 350.000 danske kroner. Det er Nordisk Ministerråd, som har ansvaret for administrationen af priserne.

Brugbare dokumenter og forkortelser

Dokumenter og systemer som er nyttige at kende

Helsingforsaftalen – Samarbejdsoverenskomst mellem Danmark, Finland, Island, Norge og Sverige.

Retsstillingsaftalen for sekretariaterne – Aftale om den retslige stilling for Nordisk Ministerråds sekretariat og Nordisk Råds præsidiesekretariat.

Retsstillingsaftalen for institutionerne – Aftale mellem Danmark, Finland, Island, Norge og Sverige om den retslige stilling for samnordiske institutioner og deres ansatte.

Forretningsorden for Nordisk Ministerråd

Forretningsorden for Nordisk Ministerråds sekretariat

Institutionshåndbogen – Håndbog om regulering af institutioner.

www.norden.org

Hjemmeside for det officielle nordiske samarbejde i både Nordisk Ministerråd og Nordisk Råd. Her finder du nyheder og information om arrangementer, men også publikationer og uddybende information om det nordiske samarbejde. Hjemmesiden indeholder også kontaktoplysninger til relevante personer.

Forkortelser

CBSS	Council of the Baltic Sea States
GSK	Generalsekretærens kontor (Nordisk Ministerråd)
HRAJ	Afdelingen for HR, Administration og Jura
KOMM	Kommunikationsafdelingen
KR	Afdelingen for Kultur og Ressourcer
KV	Afdelingen for Kundskab og Velfærd
MR-A	Ministerrådet for Arbejdsliv
MR-DIGITAL	Ministerrådet for Digitalisering
MR-FINANS	Ministerrådet for Økonomi- og Finanspolitik
MR-FJLS	Ministerrådet for Fiskeri, Havbrug, Jordbrug, Levnedsmidler og Skovbrug
MR-JÄM	Ministerrådet for Ligestilling
MR-K	Ministerrådet for Kultur
MR-LAG	Ministerrådet for Lovsamarbejde
MR-MK	Ministerrådet for Miljø og Klima
MR-VÆKST	Ministerrådet for Bæredygtig Vækst
MR-S	Ministerrådet for Social- og Helsepolitik
MR-SAM	Ministerrådet for Samarbejdsministrene
MR-U	Ministerrådet for Uddannelse og Forskning
NMRS	Nordisk Ministerråds sekretariat
NR	Nordisk Råd
NSK	Nordisk Samarbejdskomité
VK	Afdelingen for Vækst og Klima
ÄK/EK-xx	Embedsmandskomitéer

Nordisk Ministerråd
Nordens Hus
Ved Stranden 18
DK-1061 København K
www.norden.org

ANP 2018:791
ISBN 978-92-893-5709-8 (PRINT)
ISBN 978-92-893-5710-4 (PDF)
ISBN 978-92-893-5711-1 (EPUB)